Битне разлике међународне и домаће продаје робе

Појам уговора о к-п

Особеност – међународни елемент

Правни извор – Конвенција о уговорима о међународној продаји робе, Беч, 1980

Историја БК: а) УНИДРОИТ, Ернст Рабел, радни текст 1935 б) коначан текст 1964, Хаг, две хашке конвенције (једнообразна закона), преовлађивање континенталног права, слаб одзив (9 држава, ми) в) наставак, УНЦИТРАЛ, учешће англосаксонаца, Беч (80), ратификација од свих значајнијих земаља, ми (84) г) ступање на снагу 1988.

Значај БК – уједначавање целог уговорног права; не само права купопродаје

Значај разлика – 1) различите последице правила 2) БК обавезује наше трговце у спољној трговини и кад уговоре наше право као меродавно

Однос са другим конвенцијама

1) примат других конвенција
2) подређеност Хашких конвенц. 1964.

Структура

4 дела: 1) уводни део (подручје примене и тумачење) 2) закључење уговора 3) материјална правила (права и обавезе, повреде уговора, прелаз ризика) 4) завршне одредбе (ратификација, резерве, ступање на снагу)

Могућност ратификације целе или само три од четири дела, уз изостављање дела 2 или 3

Примена

Територијална – 1) седиште оба уговорника у уговорницама 2) проширење – колиз. норме
Персонална – само између трговаца (чл. 1.ст.3 и чл. 2. ст. 1?)
Примена код нас – директна (монизам)

- **3 Бечка конв.**

Искључења примене према:

1) лицима: на уговоре с потрошачима (куповина за личне или потребе домаћин.)
2) врсти посла: а) трампа б) јавна продаја (аукција) в) судска продаја в) дело (ко даје материјал?)
3) предмету уговора: а) електр. енерг. б) бродови и ваздухоплови в) новац г) хов
4) материји – одговорн. произвођача за смрт и телесну повреду услед мана производа
5) изричита воља уговорника (диспозит. БК)

Тумачење Конвеције

а) нејасне одредбе - правила тумачења у БК:

- међународна природа конвенције
- једнообразност
- савесност и поштење

б) правна празнина – попуњавање прво начелима Конвенције, па меродавним национ. правом

Тумачење уговора

а) субјективно – примарно (изјава једне стране, према њеној намери, знање друге стране)
б) објективно – секундарно
- намера једне стране према схватању разумног лица истих својстава као друга страна у истим околностима

- околности за утврђивање намере – преговори, претходна пракса страна, пословни обичаји, понашање по закључењу уговора
- сукоб накнадног понашања с изјавом – предност накнадном понашању (естопел)

Хијерархија „извора“ за уговорнике: 1) уговорне одредбе 2) претходна пракса 3) пословни обичаји

Форма уговора

Начело (ЗОО и БК) – неформалност у закључењу, измени и споразумном раскиду уговора

Међународна пракса

- писмена форма
- могућност резерве на БК

БК - кад је уговорена писмена форма:

* измена и раскид само у писменој форми (паралелизам форми)
* изузетак од паралелизма – естопел понашањем страна (може усмена измена и раскид)

ЗОО: А) законска форма – 1) измена - у истој форми, осим у споредним тачкама 2) споразумни раскид – неформалност, осим друго по закону или због циља форме Б) уговорена форма – нема паралелизма

Цена као битан елемент уговора

ЗОО

Грађанска продаја – битан елем.

Трговинска продаја

- није битан елемент
- одређивање кад није уговорена – 1) редовна цена (субјективна), па 2) разумна цена (текућа, па уобичајена), па 3) судска

БК

Спор о значају цене – противречност БК

- 2. део БК (о закључењу уг.) – цена је битан елем.
- 3. део (о пр. и об.) – цена природан елемент – редовна цена свих продаваца у време закључења (објективна)
- решавање сукоба: а) кад држава није ратификовала 2. или 3. део - нема сукоба б) кад је ратификовала оба дела - 2 схватања: 1) цена се прво одређује тумачењем уговора и обичајима, па ако је ни тад нема, нема ни уговора или 2) по националном праву

Закључење уговора

„Механизам“ закључења: 1) понуда и 2) прихват

Понуда

Појам – као код нас: 1) одређен понудилац и битни елементи 2) намера обавезивања

Општа понуда – понуда неодређеним лицима

- ЗОО – јесте понуда, ако садржи битне елем., а друго не проистиче из околности или обичаја
- БК – није понуда, већ позив на понуду, ако понудилац јасно не укаже да је понуда

Дејство понуде

ЗОО

- претпоставка неопозивости; опозива је по вољи понудиоца или по околностима
- обавезивање понудиоца – од пријема понуђеног

БК

- претпоставка опозивости, осим: 1) неопозива је по вољи пон-ца или по разумном веровању понуђеног
- опозив – 1) опозива понуда - док понуђени не пошаље прихват 2) неопозива – опозив као код нас (стизање пре или истовремено са понудом)

Прихват понуде

Појам по БК (као наш) – пристанак на све, благовременост, намера

Почетак дејства (као ми) – теорија пријема

Начин (као ми) – изјавом или понашањем (реалан прихват) – нпр. припремом или испуњењем

Ћутање понуђеног (као ми) – одбијање

Опозив (као ми) – до пријема од понудиоца

Одступање од понуде – противпонуда, али:

- небитни детаљи – закључење према садржини прихвата, ако понудилац одмах не приговори због одступања
- битно одступање – а) цена и плаћање б) количина и квалитет робе в) место и време испоруке г) обим одговорности д) решавање спорова ђ) друго према околностима

Задоцнели прихват – као ми; нова понуда, ако п-ц одмах не обавести п-ног да је уговор закључен

Обавезе уговорника

Обавезе продавца

А) Обавеза саобразности – као ми; али

- дефиниција физичке мане по БК – као ми; уз 2 разлике:

1) кад својства нису уговорена:

* ЗОО – уобичајени квалитет или примерен сврси, ако је сврха позната продавцу у време закључења уговора
* БК – искључење сврхе, ако се *купац није ослонио стручност* и просуђивање продавца

2) додатна физичка мана по БК – роба нема одговарајуће паковање

Б) Право продавца да отклониману (право „излечења“) – нема код нас
Услови: 1) предао робу пре рока купцу 2) право замене или поправке до доспелости 3) нема превеликих трошкова и неприлика за купца

Рок за приговор купца

За физичке мане
- ЗОО
а) грађанска продаја – 1) видљиве мане – 8 дана од прегледа 2) скривене мане – 8 дана по откривању 3) објективан рок – 6 месеци по предаји (могућност уговорног продужења; нпр. гаранција)
б) трговинска продаја – 1) видљиве мане – одмах по прегледу 2) скривене мане – одмах по откривању 3) објектив. рок – као у грађанс. прод.
в) рок за тужбу – 1 год. по слању приговора
- БК – 1) разуман рок по откривању 2) објективан рок - 2 год. од предаје купцу, ако нема дуже гаранције 3) рок за тужбу – нема га у БК (значи, по националном праву)

За правне мане
- ЗОО – 1) до краја парнице са узнемиритељем 2) рок за тужбу – а) 1 год. по сазнању б) најкасније 6 месеци по губитку парнице, ако је пре тога приговорио продавцу
- БК – 1) разуман рок по сазнању 2) рок за тужбу – нема га у БК (значи, по националном праву)

Обавезе купца

Рок плаћања цене

МИ – а) ЗОО – разуман рок од закључења уговора (готовинска к-п) б) судска пракса – 15 дана по испоруци в) Опште узансе – 8 дана по испоруци (фактури) г) ЗРИНОКТ – 60 дана по испоруци (фактури)

БК – готовинска купопродаја (истовремено плаћање)

Уговорна одговорност

Разлике у 5 питања: а) разлог одговорн. б) природа одговорн. в) начин раскида г) облик накнаде штете ђ) доцња

А) Разлог одговорности – повреда уговора

Појам повреде
- по ЗОО
* „неизвршење или неуредно извршење“
* „незнатно“ неизвршење или неуредно извршење – није разлог за раскид уговора
- по БК
* разлика између битне и небитне повреде
* појам битне повреде – узрокује штету којом се друга страна лишава користи коју је оправдано очекивала од уговора
* искључење битне повреде – штета коју повредилац није предвидео, нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима

Б) Природа одговорности

БК
- објективна – основ узрочна веза
- ослобођење – 1) „сметња ван контроле“ дужника 2) од дужника се није могло разумно очекивати да предвиди, избегне или савлада њу или њене последице
- већинско тумачење „сметење“ - виша сила и кривица (радња) повериоца (не и одсуство кривице дужника)

ЗОО
- начело – субјективна
- основ – претпостављена кривица дужника
- ослобођење – доказ стварног узрока штете и да дужник није крив
- изузетак – објективна одговорност за физичке и правне мане ствари

В) Начин једностраног раскида

ЗОО – прво опомена, па раскид истеком накнадног рока по сили закона без изјаве

БК – увек саопштавање раскида дужнику,тј. нема раскида по сили закона (увек изјава)

Г) Облик накнаде штете

ЗОО – примат натуралног испуњења над новчаним (укључујући и судско)

БК

- примат новчане накнаде штете, осим у земљама чије национално право признаје примат натуралног испуњења (контин. систем)
- разлог – утицај *common law* система

* примат новчане накнаде штете
* изузетак принудно натурално намирење – тзв. *specific perfomance* (нпр. нема више уговорене робе на тржишту)

Д) *Доцња продавца*

БК – право продавца да инсистира на извршењу (право излечења):

- продавац тражи од купца изјашњење да ли пристаје на испуњење
- ако купац не одговори у разумном року, продавац има право да изврши обавезу у року који је сам означио у свом тражењу
- суспензија права купца, као повериоца, неспојивих са извршењем (нпр. раскид)

ЗОО – не уређује ово питање

Право купца на раскид

Разлог у ЗОО и БК: повреда обавезе продавца

ЗОО – 1) неизвршење или лоше извршење, уз опомену и остављање накнадног рока 2) нема накнадног рока у фиксном уговору и кад п-ц изјави да неће или не може да испуни обавезу 3) нема раскида због незнатног неизвршења

БК

Разлика битне и небитне повреде

- битна повреда – а) право раскида без додатног рока б) обавеза саопштавања раскида продавцу
- небитна повреда – а) право раскида уз додатни рок б) обавеза саопштавања раскида по истеку додатног рока в) губитак права на раскид због несаопштавања раскида у разумном року по сазнању за небитну повреду (нпр. након закаснеле испоруке, мана ствари)

Право продавца на раскид

Аналогна правила о праву купца на раскид

Застарелост

ЗОО

- општи рок – 10 год. по доспелости
- 3 год. између правних лица у промету робе и услуга
- штета – 3 год. од сазнања, 5 год. од проузороковања

- рокови су императивни

Међународни извор

- Конвенција о застарелости у међународној продаји робе, Њујорк 1974, Беч 1980

- примена – као БК
- рокови - 1) 4 год. од доспелости (из права САД) 2) *прекид* – покретањем поступка намирења пред надлежним органом (суд, арбитража итд.) 3) *продужење* писменом изјавом дужника пре наступања застарелости 4) крајњи рок – 10 год. по доспелости (нема више продужења)